

GONDOLATOK A „BRIDGERTON-CSALÁD” KÖNYVEK ÉS SOROZAT MARGÓJÁRA

PERES ZSUZSANNA

Az MTA-ELTE Jogtörténeti Kutatócsoport (ELKH) blogja

A SZERZŐ:

DR. PERES ZSUZSANNA

EGYETEMI DOCENS
(NKE ÁLLAMTUDOMÁNYI ÉS
NEMZETKÖZI TANULMÁNYOK KAR,
ÁLLAM- ÉS JOGTÖRTÉNETI
TANSZÉK)

PERES.ZSUZSANNA@UNI-NKE.HU

2021. május 17.

Julia Quinn Bridgerton-családról szóló nyolckötetes, a szerző saját bevallása szerint is fiktív történetet bemutató könyvsorozata és a Netflix által ebből készített filmsorozat kiemelkedő figyelmet élvez napjaink sajtójának hasábjain.¹ Mivel a sorozat jellegében eltér az eddig megszokott, hasonló témájú filmektől, kapott kritikaként hideget és meleget is.

Bár mi jogtörténések szigorúan ragaszkodunk a levéltári dokumentumok valósághű feldolgozásához és elzárkózunk a nem tényszerű következtetések levonásától, mint 19. századi témák iránt is érdeklődő emberek, akik Jane Austen, Henry James vagy Louisa May Alcott (hogy csak a manapság közismertebbeket említsük) regényein és az azokból készült filmekben nőttünk fel (más klasszikusokat nem említve), is meg-

néztük a Bridgerton című történelmileg hitelesnek nem mondható, de kifejezetten szórakoztató sorozatot, majd „elvetemültebbek” közülünk, a könyveket is olvasták.

Elsőre talán attól más valamennyi kötet (lévén a 21. század romantikus regényeit kedvelő, időszerűében lévő emberének íródott) és a sorozat is, hogy a szerző továbbmegy a történetben annál, ahol a 19. századi szerzők általában szemérmesen le szokták azt zárni (kivéve talán Louisa May Alcottot, akit nem hagyott nyugodni hőseinek további, papírra kívánczó sorsa), rábízva az olvasó fantáziájára a történet holtomiglan-holtodiglan utáni befejezését. Hogy Barbra Streisand klasszikus mondatát idézzük a Tükröm, tükröm c. filmből, arról sosem szólt a fáma, vajon Hamupipóke örületbe

kergette-e a herceget az állandó takarításmániájával a házasság során. Az említett klasszikusok esetében, csak él bennünk a remény, hogy főhőseink a regény végét követően sem süppedtek bele a szürke hétköznapokba. Ezzel ellentétben a Bridgertonban tálcán kapjuk a végkifejletet és harmóniára törekvő lelkünk megnyugodhat, főhőseinkről később sem derül ki, hogy rossz döntést hoztak volna az oltár előtt.

Ez a blogbejegyzés a magyar jogtörténet fennmaradt forrásaira reflektálva, kíván párhuzamot vonni a regény és a valóság között, ismeretterjesztő jelleggel. Vajon eleink tényleg mások voltak-e házasságukban, mint a könyv hősei? Igaz-e az a kép a korábbi évszázadok asszonyairól, hogy elrendezett, örömtelen házasságokban éltek, engedelmesen gondoskodva a vagyont öröklő leszármazókról és soha nem engedtek teret érzelmeiknek?

A levéltári források alapján egyvalamit biztosan kijelenthetünk:

eleink pont ugyanannyi eséllyel éltek rossz, vagy jó házasságban, mint a regénybeli hősök. Ez a megállapítás attól függetlenül igaz, hogy a házasságkötés előtt mennyire sikerült megismerniük egymást. Gondoljunk csak Nádasdy Tamás és Kanizsai Orsolya harmonikus házasságára, amelyről a fennmaradt levelezésük is tanúskodik, vagy I. Rákóczi György és Lórántffy Zsuzsanna frigyére, akiről ugyancsak vannak

forrásaink, sőt regény is.² Azonban nemcsak harmonikus házasságokról vannak adataink. Tudunk köztudottan rosszul sikerült frigyekről is, mint például Révay Ferenc és Forgách Zsuzsanna házassága, akit Bakith Péter szöktetett meg erőszakos férjétől, az országgyűlésig is eljutó botrányt kavargva a 16. században.³ Van példánk arra is, amikor valaki egy harmonikus első házasság után, másodjára választott rosszul, mint a 17-18. század fordulójának leghíresebb nádora, Esterházy Pál.⁴ Sőt olyan példánk is van, amikor valaki a házasságkötését követően nem sokkal érvénytelenítésért folyamodott, mint Keglevich Ferenc és Erdődy Anna Mária.⁵ Ez azonban csak néhány példa az ismert magyar történelmi személyek házasságairól.

Hogy mit bizonyítanak ezek? Mindenekelőtt azt, hogy jó eséllyel az emberi természet a valóságban sem volt más, mint a regényekben, még azokban az időkben sem, amikor az erkölcs és az illem szűkebb keretek közé vonta a cselekvés határait. Bár az esetleges, hogy mennyit tudunk feltárni az eleink magánéletéről, hiszen minden a források megismerhetőségének függvénye. Az ismert források alapján azonban, nem jelenthetjük ki egyértelműen, hogy a korábbi évszázadok magánélete egyértelműen más volt, mint a regényekben.

Tehát amikor azzal a kritikával élünk a fent említett könyveket vagy sorozatot illetően, hogy történelmileg hiteltelenek, gondoljunk arra, hogy mi magunk sem ismerünk minden forrást és a tanulmányaink alapján leszűrt következtetéseink sem feltétlenül helytállóak. Javasolom, hogy kezeljük a Bridgertont is annak, ami: szórakoztató irodalom unalmas estékre és ne várjunk tőle többet. Egyvalamit viszont kétségtelenül hüén és jól bemutat: a házasság ebben a korban beszédtema

volt férfiak és nők között egyaránt és a nőknek, ha biztosítani kívánták sorsukat, előnyös házasságot kellett kötniük. Ahogyan úszni sem a fürdőkádban tanulunk, a történelmet sem a szórakoztató regényekből kell megismernünk, hiszen rengeteg értékes forrás és szakirodalom áll rendelkezésünkre a témában, ha mélyebben meg akarjuk ismerni a valóságot.⁷

Hivatkozások:

¹ A történettel a Der Spiegel is foglalkozott: www.spiegel.de/kultur/tv/bridgerton-bei-netflix-als-haette-jane-austen-gossip-girl-geschrieben-a-4a0148f6-bc43-45ec-b06a-1e66893a8911 (2021.05.15.)

² A teljesség igénye nélkül: Károlyi Árpád-Szalay Ferenc: *Nádasdy Tamás nádor családi levelezése*. Budapest, MTA, 1882. ill. Vida Tivadar (vál.): *„Szerelmes Orsikám...”* Budapest, Szépirodalmi, 1988. ill. Balogh Judit - Dienes Dénes - Szabadi István: *Rákóczi-iratok a Sárospataki Református Kollégium Levéltárában 1607-1710*. Acta Patakina 1., 1999. ill. regényben: Szentmihályiné Szabó Mária: *Örök társak*. Budapest,

Református Zsinati Iroda, 1985.
³ Deák Farkas: *Forgách Zsuzsanna: 1582 - 1632*. Budapest, Magyar Történelmi Társulat, 1885. ill. Deák Farkas: *Magyar hölgyek levelei*. 499. db.: 1515-1709. Budapest, MTA, 1879.
⁴ Esterházy Pál házasságairól a teljesség igénye nélkül: Viskolcz Noémi - Zvara Edina (szerk.): *Esterházy Pál és Esterházy Orsolya levelezése*. Budapest, MTA, Kossuth, 2019., Duchonová Diana: *We are pleased to expect you on this joyful day ...* Weddings as an important part of family festivities of the Esterházys in the first half of the 17th century. In *Historický*

časopis: Vol. 60, Supplement (2012), 19-42., Viskolcz Noémi: *Eva Thökölyová (1659-1716)*. In Jónásóvá Anna (szerk.): *Zeny rodu Esterházyovcov*. Galánta, Galanta Literarna (2018), 72-78. Peres Zsuzsanna: *"Isten megálgyon édes atyámfia": Esterházy Pál nádor házasságai*. In Máthé, Gábor - Révész, T. Mihály - Gosztanyi, Gergely (szerk.): *Jogtörténeti Parerga: Ünnepi tanulmányok Mezey Barna 60. születésnapja tiszteletére*. Budapest, ELTE Eötvös, 2013, 294-300. p.
⁵ Lásd erről bővebben: Peres Zsuzsanna: *Adományozás Werbőczy Adamaskönyve és a praxis alapján a 17. századi*

Magyarországon. Avagy hogyan jutottak a Pálffyak Dévény várának birtokába? In Balogh, Elemér - Homoki-Nagy, Mária (szerk.): *Tripartitum trium professorum: Tudományos emlékülés Bónis György születésének 100., Both Ödön születésének 90. és Iványi Béla halálának 50. évfordulóján*. Szeged, Iurisperitus, 2017, 59-73. p.

Képek elérhetősége:

1. oldal: I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna <https://images.app.goo.gl/7swu85a8FScm73Lc9> 2021. 05. 16. (Ezügyben érdekesség, hogy a legújabb kutatások szerint a képen szereplő hölgy nem biztos, hogy I. Rákóczi György felesége. Lásd: <https://felvidek.ma/2018/07/lorantffy-zsuzsanna-arcvonasait-nem-ismerjuk/>)
2. oldal: Nádasdy Tamás és Kanizsai Orsolya <https://images.app.goo.gl/iwK3wpdJ5AqkdpAV6> 2021. 05. 16.